

er vast nog een paar) vieren daarom tegenwoordig hoogtij. We weten dat die verbazingwekkend creatieve en kritische grensvervaging al even aan de gang is, met een snelheid waar de rgv bij verbleekt, zowel in artistieke als in academische instituten, alsook in transnationale bedrijfssystemen. Dat is niets om over te klagen: we zijn letterlijk omsingeld door evenementen die het multidisciplinaire, interdisciplinaire of zelfs indisciplinaire label dragen. Maar de snelheid waarmee deze ‘ontmoetingen’ plaatsvinden, lijkt maar weinig ruimte over te laten om vragen te stellen bij hun effectiviteit, zowel binnen als buiten de gemachtigde instellingen waar ze doorgaans plaatsvinden. Zowel langs binnen als langs buiten ziet het ernaar uit dat er niets echt verandert, met als resultaat dat we allemaal dezelfde theatrale, academische en bedrijfsmatige choreografieën opvoeren. Het is nu eenmaal zo dat Europese steden met elkaar concurreren om de grip op de economische flux. Dat doen ze door massaal te investeren in culturele, cognitieve en artistieke evenementen (en we weten hoe dol ze zijn op dansvoorstellingen). Dit is de reden waarom we paradoxaal genoeg gevangen zitten in een dwangmaatregel die ons dicteert van onze kont te komen en creatief, intelligent, productief (en in godsnaam niet stom!) te zijn. En we moeten het toegeven: de grenzen tussen artistieke categorieën en media bestaan niet meer, net zoals de grenzen tussen alle mogelijke kennisdomeinen. Hetzelfde geldt voor de traditionele tegenstelling tussen kunst en economie. We leven nu in een creatieve, multimediale en volledig verknoopte wereld. Het gezicht van het hedendaags kapitalisme is, inderdaad, intens creatief, ogenschijnlijk zelfkritisch en multi-alles. En dit is precies de reden waarom we terug moeten naar al die interdisciplinaire transacties en vertalingen die luidkeels verkondigd worden in een hoogst aantrekkelijke semiotische wolk, van het bedrijf naar het theater via de academie, om te vragen of hun galopperende flexibiliteit, mobiliteit en opzichtige visibiliteit ons niet op een of andere manier verblinden.

Want vragen is oké. Maar wat kunnen we doen tegen de inflatie van co-, trans-, multi-, en inter-evenementen and discoursen in een virtueuze combinatie die het symbolisch productivistische kenmerk van cognitief kapitalisme stimuleert? Hoe kunnen we vormen van kritische en inventieve gedachten inzetten, vormen van publieke interventies zoals die gedaan worden door degenen die gestopt zijn met alleen maar kunstenaar, schrijver, performer, onderzoeker, socioloog, filosoof, historicus, wetenschapper, acteur, criticus of militant te zijn? Holmes stelt de term ‘extradisci-

plinariteit’ voor. Die kan alleen maar gebruikt worden, zo waarschuwt hij, op voorwaarde dat we het woord niet fetiseren over de rug van wat het probeert te duiden. Namelijk de mogelijkheid om ‘de oude problemen van het isolement van alle specialiteiten opnieuw naar voren te brengen, net zoals de intellectuele en affectieve verlamming die het impliceert’. Volgens Holmes gaat het als volgt: indien het concept van extradisciplinariteit de opening vormt naar ieder disciplinair domein, naar de confrontatie tussen de eigen verworven kennis en procedures met de kennis en procedures van andere domeinen, dan moet de specificiteit van iedere domein niet afgeschafte worden. Ze moet alleen maar bevestigd, herbruikt en uitgebreid worden. Door de term ‘extradisciplinariteit’ te introduceren lijkt Holmes te benadrukken, volgens mijn lezing dan toch, dat we alleen maar door het rigoureuze onderzoeken van de specificiteiten van ieder domein – het vergelijken en erkennen van hun gemeenschappelijke overeenkomsten en verschillen – misschien nieuwe, kritische en inventieve perspectieven kunnen openen. Niet alleen tussen henzelf, maar vooral de perspectieven tussen henzelf en de situaties waarvan we niet zouden verwachten dat ze ervoor geschikt zijn, op manieren waarvan we niet hadden gedacht dat ze mogelijk zouden zijn. In één woord lijkt extradisciplinariteit op te roepen tot een uitbreiding van het *gebruik* van ieder domein. Maar niet luchthartig en blind, niet alleen maar omwille van de connectiviteit, uitwisseling, flexibiliteit en mobiliteit op zich.

En toch, door na te denken over extradisciplinariteit, heb ik mijzelf afgevraagd of het toch weer niet een andere naam is voor mobiliteit en flexibiliteit, de twee begrippen die zo problematisch zijn geworden in neo-liberale maatschappijen. Hoewel het zeker is dat alle alleenstaande wezens flexibiliteit en mobiliteit nodig hebben om niet opgesloten te geraken in hun koppige, zogenaamde ‘persoonlijke manieren van zijn’ of het overbekende ‘zo ben ik nu eenmaal’ – en dit is ook van toepassing op de unieke ‘persoonlijkheid’ van het theater – de vraag blijft: hoe kun je gevoelig, ontroerd, actief, extradisciplinair zijn, zonder gewoon flexibel en mobiel te zijn, zonder een manier te gebruiken die ons alleen maar leidt naar nóg flexibeler, nóg mobieler te zijn? Zonder te geloven dat we constant in beweging moeten zijn en ons snel moeten aanpassen aan razendsnel veranderende omstandigheden? Zonder te geloven dat dit noodzakelijk is om creatief te kunnen zijn in uitermate creatieve maatschappijen? Zonder te geloven dat wanneer het aankomt op theaterkwesities, dat dit betekent dat we meer